

MEDDELELSER

FRA

DET NORSKE MYRSELSKAP

Nr. 4

August 1966

64. årg.

Redigert av Ole Lie

DIREKTØR, DR.AGR. AASULV LØDDESØL 70 ÅR

Det norske myrselskaps leder gjennom hele 33 år, dr.agr. *Aasulv Løddesøl*, fylte 70 år 4. juli 1966. Ved denne milepel i livet trekker Løddesøl seg tilbake som Myrselskapets direktør, og kan se tilbake på mer enn en mannsalders arbeid for «Myrsaken» her i landet. Hans arbeid er blitt et livsverk av dimensjoner. Under dr. Løddesøls ledelse har Myrselskapet utviklet seg til en institusjon av vesentlig betydning.

De vanskelige forhold som rådde i vårt land da Løddesøl i 1933 overtok ledelsen av Myrselskapet, stilte store krav til selskapets ledelse. På tross av at «sparekniven» skar ned alle bevilgninger til det absolutt minimale, maktet Løddesøl gjennom grundig planlegging av aktuelle arbeidsoppgaver, å skaffe midler av forskjellige fonds til undersøkelser og veiledningsarbeid, både innen landbrukssektoren og den torvtekniske virksomhet. Flere folk ble etter hvert knyttet til selskapet, både som konsulenter og assistenter, slik at selskapet forholdsvis snart fikk sin funksjonærstab.

Opgavene ble etter hvert mange og omfattende. Vi må imidlertid innskrenke oss til å nevne noen av de større, og velger først selskapets *myrinventeringer*, som går ut på å skaffe til veie en oversiktsmessig oppgave over Norges myrarealer, hvor myrene finnes, hva slags myr det er og hva myrene sannsynligvis best kan nyttes til. De forberedende arbeider for myrinventeringen startet Løddesøl allerede i 1933. Det gjaldt å finne frem til den best mulige metodikk for rasjonelt arbeid i marka og for publiseringen av materialet. Allerede våren 1934 kunne likevel det første inventeringslag starte opp etter klare retningslinjer for arbeidet. På tross av at manglende tilgang på midler gjorde at det bare var mulig å holde 1—2 arbeidslag i gang med dette arbeid, ble det i perioden 1934 til 1940 foretatt myrinventeringer over 15 052,16 km² eller 4,64 % av landets totalareal. Innen dette område ble det påvist 1 002 635 dekar myr, dvs. at myrarealet utgjorde 6,66 % av totalarealet. På grunn av krigsutbruddet og brenselskrisen m. v. kom andre presserende oppgaver på

kort sikt til å fortrenge inventeringsarbeidet. Dette er likevel ført videre i den utstrekning forholdene har tillatt, slik at myrinventeringen i dag omfatter henimot 1,5 mill. dekar myr.

En annen landsomfattende sak av samfunnsmessig meget stor betydning, som knytter seg til Aasulv Løddesøls navn, er *jordvernarbeidet*. Med sitt klare syn for medmenneskenes egentlige interesser og konsekvensen av feilgrepene, ble Løddesøl meget tidlig oppmerksom på den ulykke som jordødeleggelsen, bl. a. ved torvavvirkning ned på *unyttbar undergrunn* og lyngsviing m. v. ville føre med seg for befolkningen, særlig i kyststrøkene. Han så også klart at hvis torvstikkingen ble satt i system og riktig veiledning ble gitt, så kunne denne form for jordødeleggelse elimineres. Intet var derfor mer naturlig for Løddesøl enn å kaste seg over denne vanskelige oppgaven. Først måtte problemene påvises og dokumenteres, deretter måtte løsningen på spørsmålene klargjøres. Her kom det materiale som myrinventeringene etter hvert frembrakte til å spille en stor rolle. Dr. Løddesøl ble den naturlige formann i «*Jordvernkomitéen*» (Komitéen for myr- og jordvern i kystbygdene) som ble oppnevnt av Landbruksdepartementet 25. juni 1936. Komitéens øvrige medlemmer var: Overingeniør *R. F. Ræder*, Trondheim, skoginspektør *Ivar Ruden*, Sandvika og skoginspektør *Hans Norderhus*, Mosjøen. Dette ble på ingen måte en stillesittende komité. Reiser og befaringer ble foretatt, en serie møter holdt og en mengde undersøkelsesmateriale gjennomdrøftet. Komitéens innstillinger lot heller ikke lenge vente på seg, idet den første innstilling allerede var ferdig fra komitéens hånd 21. desember 1936, snaue 6 måneder etter at komitéen hadde fått sitt mandat. Deretter fulgte så 9 nye innstillinger slag i slag, slik at det til slutt ble en meget omfattende publikasjonsserie som bygde på grundige undersøkelser og innsamling av opplysninger og materiale.

Innstillingene omhandler bl. a. jordødeleggelsen ved urasjonell torvdrift, brenselforbruk, brenntorvdrift, kraftforsyningen og elektrisitetens bidrag til løsning av brenselsspørsmålet, bygging av vind-elektrisitetsverk, bygging av torvtransportveier, skogreising og andre tiltak som tar sikte på å stanse jordødeleggelsen.

Innstilling nr. 10, som kom i 1946, er en sluttkonklusjon på dette store arbeid, en konklusjon som for det første belyser og konkretiserer problemene og skadevirkningene ved urasjonell bruk av våre jord- og torvressurser. Dernest er det en konklusjon som viser veien fremover for løsningen av de mange spørsmål med sterke særinteresser og rikelig anledning til «*kjepphistrytteri*». Grunnlaget for en god vei ut av uføret, ble det forslag til «*Lov om jordvern*» som innstilling nr. 10 bl. a. inneholdt. Dr. Løddesøl fremla saken for Stortinget ved et foredrag i *Stortingets Eidsvollsgalleri* 5. desember 1946, og 5. mars 1949 vedtok Det norske Storting «*Lov om vern mot jordødelegging*».

For å markere den store betydning denne saken hadde er det nok å nevne følgende: Innen det område som «Jordvernkomitéen» behandlet, nemlig 110 kystherreder fra Rogalands grense i sør til og med Finnmark i nord, utgjorde det samlede ødelagte eller forringede areal p. g. a. urasjonell torvdrift og moldtak ca. 55 435 dekar. Innen samme område ble årlig (før krigen) ca. 1 030 dekar ødelagt eller forringet for fremtidig utnyttelse.

Denne utvikling måtte stanses — det var greit nok — men spørsmålet var på hvilken måte det kunne gjøres uten store og omfattende prosesser og ubehageligheter. Når dette vidtrekkende problem ble løst uten vesentlige stridigheter og skadevirkninger, skyldes det i første rekke komité-formannen, Løddesøls, geniale sans for å finne veier til løsning av spørsmålene og utjevning mellom særinteressene. Jordvernloven ga mulighet til løsning av problemet ved de retningslinjene som ble trukket opp for veiledningstjenesten, for erstatningsmulighetene og for opparbeidelse av nye torvfelter som kunne brukes uten skade for senere utnyttelse av myrområdene.

Fra dette store jordvern- og jordutnyttelsesarbeid på det nasjonale plan, ble veien for Løddesøl ikke lang over til dette viktige område på det internasjonale plan. Den norske jordvernlov og jordvernarbeidet her i landet, ble både sterkt anerkjent og satt opp som et mønster for løsningen av lignende problemer i andre land. Dr. Løddesøl ble i 1948 medlem av FAO's komité for rasjonell utnyttelse av — og vern om Europas jord- og vannressurser. Han er bl. a. også medlem av en ekspertgruppe under OECD's Vitenskapskomité som har til oppgave å utrede spørsmålet om bruk av torv i gjødselproduksjonen.

Innenfor det internasjonale samarbeid som foregår om disse spørsmål, har Løddesøl nedlagt et stort og omfattende arbeid, både under de mange konferanser som er holdt og ved skriftlige utredninger og korrespondanse om disse fagspørsmål. Løddesøls- og Myrskapskaps navn har også gjennom dette arbeid blitt internasjonalt kjent og aktet. Herom vitner de mange henvendelser og besøk av utenlandske fagfolk i de senere år. Betegnende er også de store ekspertoppdrag som Løddesøl har blitt anmodet om å ta på seg. Av arbeider av denne art vil vi bl. a. nevne omfattende befaringer av myrområder på *Newfoundland*, et oppdrag som Løddesøl utførte i 1955, etter anmodning av provinsregjeringen. I sin beretning om disse undersøkelser fremla dr. Løddesøl retningslinjer og anvisninger for utnyttelse av de store myrrealene som landet har. Det er en glede nå å kunne konstatere at anvisningen er blitt fulgt og at det, ifølge rapporter, har ført til en utstrakt myrkultivering som har forandret strukturen av landets jordbruk.

Videre vil vi nevne et ekspertoppdrag for OECD i *Tyrkia* i 1965. Dette oppdrag omfattet veiledning og retningslinjer for utnyttelse av 6—7 av de største myr- og marskområdene i landet. Oppgavene

bød på store vannreguleringsproblemer, både av hensyn til myrjordenes vannhusholdning og av hensyn til regulering av vannforholdene i landets fjellområder, m. a. o. et oppdrag som krevde spesialisten innen det vide felt som Løddesøl dekker, både innen kulturteknikken og jordbunnssektoren.

Instruksjon av fremtidige «myrmenn» og kulturteknikere blant landenes egne landbruksingeniører, var nødvendig under begge disse ekspertoppdrag. Her kom også dr. Løddesøls rike evne som instruktør og pedagog godt med. De uttalelser som allerede er innløpet også fra det siste oppdraget, vitner om de store tjenester Løddesøl har ytet Tyrkia. For Myrselskapet, og vårt land i det hele, har han også på denne måte vært en utmerket «ambassadør».

Dr. Løddesøl har nedlagt et grundig arbeid i mange komitéer, styrer og utvalg. Av det som ligger myrsaken nærmest vil vi i tillegg til det som allerede er nevnt, kort referere:

Nestformann i *Bureisingskomitéen* av 1936, medlem av *Utmarks-komitéen* av 1939, medlem av *Ved- og Torvkomitéen* av 1945, nestformann i *Nasjonalhjelpens gjenreisningsutvalg for Finnmark og Nord-Troms*, formann i Seksjonen for kulturteknikk i *Nordiske Jordbruksforskernes Forening*, formann i Seksjonen for jorddyrking og bureising ved *Landbruksutstillingen 1959*, medlem av *Geologisk utvalg* under *Norges Teknisk-Naturvitenskapelige Forskningsråd*, sakkynndig medlem av komitéer for bedømmelse av doktorgrad og ansettelse i vitenskapelige stillinger ved landbrukshøgskolene i Norge og Sverige, jordbruks- og myrsakkyndig ved vassdrags- og regulerings-skjønn, medlem av *Arbeidsutvalget for internasjonale torvkongresser* som ble holdt i Dublin 1954 og i Leningrad 1963, formann i *Rådet for norske jordbruksklubber* i en årrekke, medlem av *Foreningen Nordens råd*, medlem av — og f. t. viseordfører i *Bygg Ditt Lands råd*.

I tillegg til alt dette har Løddesøl hatt den daglige ledelse av Myrselskapet gjennom 33 arbeidskrevende og rike år for «Myrsaken». Han har ledet utviklingen av selskapet fra en beskjedne status under vanskelige år, til den posisjon Myrselskapet har i dag. Det har vært utallige små og store saker, utredninger og svar på henvendelser i denne tiden. Et arbeid og en administrasjon som fullt ut krever sin mann, og som utgjør et livsverk for seg. Betegnende er den innstilling som Løddesøl selv uttrykte omtrent slik: «Selv om det er de store saker som ruver, må vi alltid huske at ingen sak er for liten til å fortjene vår største oppmerksomhet.»

Denne innstilling har preget arbeidet i Det norske myrselskap. Sammen med kravet til den største grundighet og nøyaktighet, har dette vært ledetråden for konsulent- og service-virksomheten i Myrselskapet under dr. Løddesøls ledelse. Det har også alltid vært stillet de største krav til effektiviteten og til rasjonell utnyttelse av tiden — og den stab av veiledningsfunksjonærer som selskapet rår over.

Selv med disse strenge krav som siktepunkt har Løddesøl i fullt monn ytet sine medarbeidere den største forståelse, hjelp og menneskelig samfølelse. Det har vært godt å ha sitt arbeid i Det norske myrselskap, arbeidsfeltet er stort og interessant.

Om funksjonærenes sterke tilknytning til selskapet, og arbeidet, vitner den lange tjenestetid som de fleste av oss har. Den eldste av Løddesøls medarbeidere kan se tilbake på 31 års samarbeid, tre andre på ca. 20—25 års samarbeid, mens de yngste i tjenesten også nå kan snakke om henimot 10 års funksjonstid. Dette viser at man tross vanskelige tider har følt seg trygg og vel til rette. Det har blitt mange felles opplevelser mellom sjef og medarbeidere, som kjennetegner det gode samarbeidet. Vi siterer bl. a. fra konsulent *Osc. Hovdes* hilsningsstale til Løddesøl på 70-års dagen:

«Myrselskapets vekst og stigende anseelse i løpet av de siste 33 år er vel kjent. Jeg har hatt anledning til å følge denne utvikling som medarbeider siden 1. mai 1935. Det er med glede og takknemlighet jeg ser tilbake på disse 31 år i Myrselskapets tjeneste. Og takken skylder jeg deg, dr. Løddesøl. De eldste av oss husker depresjonstiden i 30-årene. Jeg var en av dem som fikk føle denne særlig hardt. Det var derfor en gledens dag da jeg fikk en stilling i Myrselskapet. Og gleden og takknemligheten er *ikke* blitt mindre med årene, takket være det enestående gode samarbeid og de oppmuntrende resultater som ble oppnådd.

Når vi i dag ser tilbake på de første år i Myrselskapets tjeneste, så må vi nok innrømme at det var slitsomme år, ikke minst for deg som hadde ansvaret og ledelsen.

På en dag som denne har jeg også lyst til å friske opp minnet om noen av våre felles solskinsopplevelser ute i distriktet. Du husker sikkert 17. mai 1935. Jeg arbeidet på Smøla på min første inventeringsoppgave. Tidlig om morgenen den 17. mai foretok vi en felles befarings tvers over hele Smøla. Vi gikk i bløt myr i 8 timer og var temmelig utslitt da vi kom tilbake til Nordvikja. Men der hadde 17. mai-komiteén, mens vi var borte, funnet ut at du var den rette til å holde 17. mai-talen. Og slik ble det. Etter en kort middagshvil gikk vi i snøstorm til forsamlingslokalet. Og du holdt en glimrende tale.

Felles minner har vi også fra befarings i midnattssol med motorbåt på Vestfjorden og fra Bleka sæter i peisekroken.

Jeg minnes også med takknemlighet vårt arbeid utenfor kontortiden i de forskjellige komitéer. Et overtidsarbeid som for mitt vedkommende kom vel med.»

Et kapittel for seg er dr. Løddesøls store fag-litterære produksjon, som omfatter spesialfelter innen jordlæren, kulturteknikken og hele spektret av spørsmål vedrørende myr og torv. Mest ruvende er hans bok «*Myrene i næringslivets tjeneste*», som ble gitt ut i 1948. Den omfatter praktisk talt alt om myr- og torvsaken, den er et samleverk som svarer på de fleste viktige spørsmål i arbeidet «for tilgode-

gjørelsen av våre myrer», som det heter i Myrselskapets lover. Ved siden av den faglige verdi, er boken et rikt kildeskrift innen faglitteraturen på dette område. Den forteller om myrenes- og myrsakens historie, hva vi har av myr og torv i vårt land, og om hvordan vi kan nytte denne nasjonalverdi til tjeneste for landets næringsliv.

For øvrig omfatter hans litterære produksjon i alt ca. 70 norske og utenlandske publikasjoner. Her må vi imidlertid innskrenke oss til å nevne bare noen av de mange skriftlige arbeider. Vi velger da: «*Det norske myrselskaps myrinventeringer*» av 1941, «*Botaniske holdepunkter ved praktisk myrbedømmelse*», publisert 1943 (sammen med førstekonservator *Johannes Lid*), senere utgitt under titelen «*Myrtyper og myrplanter*», som kom i 1950, samt «*Orientering om synkningsproblemet på myr*», 1955.

Av faglitteraturen vil vi til slutt nevne Løddesøls doktoravhandling «*Jordreaksjonen og jordbrukets kulturplanter*», som ble publisert i *Jordundersøkelsens småskrift* nr. 16 og 17 i 1928 og nr. 18 i 1929. Denne avhandling som bl. a. bygger på egne undersøkelser, ble godkjent for den landbruksvitenskapelige doktorgrad ved N.L.H. i 1929. Avhandlingen omhandler kulturjordens reaksjonsforhold, gjødslingens innvirkning på jordreaksjonen og jordens baseinnhold m. v.

Som en videreføring av disse undersøkelser kom konstruksjonen av *Løddesøls elektrodialyseapparat*, og flere skrifter om jordundersøkelser etter elektrodialyseprinsippet ble publisert vesentlig i amerikanske fagtidsskrifter. Dette arbeid ble utført under opphold i Amerika som Rockefeller-stipendiat. Løddesøls elektrodialyseapparat, som var en ny type, ble patentert i Amerika i 1933 (U.S. patent nr. 1.926.591). Det brukes nå bl. a. ved *Forsvarets Forskningsinstitutt* for bestemmelse av radioaktive isotoper, bl. a. Strontium og Cesium i prøver av vann og melk m. v. Elektrodialyseapparatet som i sin tid ble konstruert for å bestemme baseinnholdet i jordoppløsninger, ble i U.S.A. satt i produksjon av det kjente firma for fremstilling av vitenskapelige instrumenter *Central Scientific Co.*, Chicago, og ble derved innført på verdensmarkedet. Dessuten har *Nerlien Kjemisk-tekniske A/S* laget endel apparater som er solgt her i landet.

Av dr. Løddesøls vita vil vi til slutt ta med: Født 4. juli 1896 i Øyestad, Aust-Agder, agronom fra *Holt landbruksskole* 1917, eksamen fra *Norges Landbrukshøgskoles* jordbruksavdeling 1920, studerte bygnings- og kulturtekniske fag ved *Norges tekniske høgskole* 1923—24, stipendiat i jordbunns lære ved *Norges Landbrukshøgskole* 1926—27. Rockefeller-stipendiat ved *Cornel og Ohio universiteter* 1930—31. Han var landbruksingeniørassistent 1920—25, assistent i geologi og jordbunns lære ved *Norges Landbrukshøgskole* 1926—30, assistent ved *Statens forsøksgård Voll* 1930—33. Fra 1933 sekretær og konsulent, senere direktør i Det norske myrselskap til 1. august 1966. I samme tidsrom dessuten redaktør for «*Meddelelser fra Det norske myrselskap*». Har forelest i jordbunns lære ved Forvalteravdelingen,

Vinterlandbruksskolen i en rekke år. Han har foretatt en rekke studiereiser i utlandet, deltatt i mange internasjonale faglige og vitenskapelige konferanser og ekskursionsjoner.

Dr. Løddesøl ble tildelt *Hirschfondets* prisbelønning i 1928, han er visepresident i *Scottish Peat and Land Development Association*, korresponderende medlem av flere utenlandske selskaper, valgt til æresmedlem av *Norske 4H* for sitt arbeid for denne institusjon. Han ble tildelt *Petter Dass-medaljen* av Nordlendingenes forening for sitt arbeide med gjenreisningen av jordbruket i Finnmark og Nord-Troms etter krigen.

Direktør, dr. agr. Aasulv Løddesøl ble i 1963 utnevnt til Ridder av 1. kl. i Den Kgl. St. Olavs Orden for fortjenester av Myrsaken og Jordvernet.

Det er en arbeidets og aktivitetens mann som nå går fra borde som leder for Det norske myrselskaps virksomhet. En mann hvis rike evner alltid ble satt inn for fullt, både når det gjaldt å utføre selskapets ordinære service-virksomhet på de forskjellige områder, og dessuten ved å stake ut nye veier til løsning av landsomfattende og internasjonale spørsmål. Solid utdannelse og rike evner førte til særlig store og gode resultater frem til 70-års milepelen. Dr. Løddesøl har skapt «skole» til etterfølgelse.

Fra Det norske myrselskap ønsker vi fortsatt kraft til mange rike arbeidsår, som vi er overbevist om vil bli benyttet til samfunnets beste. Vi takker for 33 års fremragende tjeneste, og håper på hjelp og samarbeid i fortsettelsen.

Ole Lie.

FORSLAG TIL BUDSJETT OG SØKNAD OM STATSBIDRAG FOR 1967

Til Det Kgl. Landbruksdepartement,
Oslo-Dep.

Det norske myrselskap søker herved om et statsbidrag for 1967, stort

kr. 410 500,—

til selskapets virksomhet.

Som bilag følger vedlagt:

1. Forslag til budsjett for Det norske myrselskap for 1967.
2. Forslag til budsjett for Det norske myrselskaps forsøksstasjon på Mæresmyra og for spredte forsøks- og demonstrasjonsfelter omkring i landet for 1967.
3. Det norske myrselskaps søknad om statsbidrag for 1966.
4. Det norske myrselskaps årsmelding og regnskap for 1965.